

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
temporär ändring av socialvårdslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att till socialvårdslagen skall fogas temporära stadganden om ett försök med överföring av uppgifter som gäller utkomststöd. Avsikten är att en del av de uppgifter som gäller beviljande och återkrav av utkomststöd för en bestämd tid i vissa kom-

muner skall kunna överföras på folkpensionsanstalten. Kommunen och folkpensionsanstalten kommer närmare överens om överföringen av uppgifterna. Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt vid ingången av 1993 och gälla fram till den 31 december 1994.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

Utkomststödet är en sistahandsform av utkomstskydd. Stadgandena om stödet ingår i socialvårdslagen (710/82). Statsrådet har med stöd av socialvårdslagen fastställt de allmänna grunder enligt vilka utkomststödet bestäms. Stödets storlek fastställs på basis av skillnaden mellan de utgifter som berättigar till utkomststöd samt disponibla inkomster och tillgångar. Till utgifter som berättigar till utkomststöd hör utgifter som hänförs till grunddelen samt övriga utgifter som beaktas till tillräckligt stora belopp. Utkomststöd beviljades 1991 uppskattningsvis 400 000 personer och kostnaderna för detta var ca 1,5 mrd. mk.

Kommunen skall som en uppgift som hör till socialvården sörja för att en person som vistas i kommunen ges utkomststöd. Enligt stadganden som träder i kraft vid ingången av 1993 sköts dessa verkställighetsuppgifter av ett kollegialt organ som kommunen utser, t.ex. socialnämnden. Organets beslutanderätt kan, liksom nu, genom instruktion överföras på tjänsteinnehavare som lyder under organet. I praktiken fattas nästan alla beslut om utkomststöd numera av tjänstemän. Ändring i ett beslut som en tjänsteinnehavare har fattat får inte sökas

genom besvär, men den som är missnöjd med beslutet har rätt att få saken prövad av organet.

Utgifter som beviljandet av utkomststöd ger upphov till omfattas av ett statsandelssystem i enlighet med den reviderade lag om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/92) som träder i kraft vid ingången av 1993.

2. Propositionens mål och innehåll

I statsminister Esko Ahos regeringsprogram konstateras att basutkomstsystemen skall förenklas och att man skall utreda om utanordningen av förmåner kan överföras på folkpensionsanstalten enligt principen om en lucka för alla ärenden. I den allmänna motiveringen till budgetpropositionen 1992 konstateras att för förenklande av socialskyddsförvaltningen, för förbättrande av möjligheterna att erhålla service och för tryggande av medborgarnas rättsskydd bereds överföringen av utanordnandet och verkställandet av stöd för vård av barn i hemmet, barnbidrag, moderskapsunderstöd, studiestöd, bostadsbidrag, militärunderstöd, underhållsstöd och i tillämpliga delar utkomststöd till folkpensionsanstalten.

Utkomstskyddssystemet är splittrat och miniminivåerna för olika förmåner avviker från varandra. I synnerhet den som får minimidagpenningen enligt utkomstskyddet för arbetslösa eller sjukförsäkringen kan på grund av att förmånen är otillräcklig bli tvungen att ansöka om utkomststöd på socialbyrån. Behov av utkomststöd uppstår även i situationer där beslutet om beviljande av primärt socialskydd dröjer.

I propositionen förslås att man ordnar ett försök där en person som har ärende till folkpensionsanstaltens lokalbyrå på samma gång kan ansöka om utkomststöd och att folkpensionsanstalten då i den utsträckning som överenskommit med kommunen kan besluta om beviljande och eventuellt återkrav av utkomststödet. Samtidigt stadgas att kommunen och folkpensionsanstalten skall ha rätt att få information om utkomststöd av varandra i den utsträckning som behövs för skötseln av uppgifterna. Försöket genomförs i ca 20 kommuner. Målet för försöket är att förbättra servicen så att klienterna kan anlita färre myndigheter för att få sitt grundskydd. Målet är också att en rationellare användning av kommunens arbetskraft skall möjliggöras. Från behandlingen av ansökningar om utkomststöd frigörs därmed resurser att stöda de personer eller familjer som behöver service i form av socialt arbete.

Endast genom försök kan utredas i vilken utsträckning beviljandet av utkomststöd kan överföras på folkpensionsanstalten. Som ett resultat av försöket får man även information om hur överföringen av uppgifter påverkar antalet personer som ansöker om utkomststöd och kostnaderna.

Den exakta omfattningen av försöket i varje försökskommun fastställs genom ett avtal mellan kommunen och folkpensionsanstalten. Utgångspunkten är att de anställda vid folkpensionsanstalten vid försöket skall bevilja både utkomststödet grunddel och utkomststöd för t.ex. boendekostnader och hälsovårdsutgifter. Om beviljandet av utkomststöd kräver särskild prövning eller är förknippat med behov av socialt arbete, beviljas utkomststödet alltjämt av kommunen.

3. Ärendets beredning

I Villmanstrand behandlades utkomststödsä-

renden från ingången av mars 1990 till utgången av februari 1991 på försök så att en arbetstagare vid social- och hälsovårdsverket vid behov beviljade utkomststöd i folkpensionsanstaltens lokaler. Verksamhetsmodellen, som tillämpats på försök sedan mars 1991, blev permanent i Villmanstrand.

Den kommission för överföring av uppgifter som social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 15 januari 1992 har gjort förfrågningar om kommunernas och folkpensionsanstaltens lokalbyråers intresse att delta i ett försök som gäller utkomststöd. I sammanlagt sexton kommuner uppgav båda parterna att de var villiga att delta och beredningen av försöket har påbörjats. I november 1992 pågår ett försök med myndighetssamarbete enligt verksamhetsmodellen i Villmanstrand i åtta kommuner. Lagförslaget har beretts i kommissionen för överföring av uppgifter, där bl.a. social- och hälsovårdsministeriet, kommunernas centralorganisationer och folkpensionsanstalten är företrädare.

4. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Kommunen svarar även medan försöket pågår för kostnaderna för utkomststödet. Till kommunen betalas årligen statsandel för social- och hälsovården. Räknat från 1993 fastställs statsandelen enligt kalkylerade grunder. Folkpensionsanstalten svarar för de omkostnader som den åsamkas av verkställandet av försöket, men deltar inte i den egentliga finansieringen av utkomststödet. Försöket åsamkar inte staten några direkta merkostnader.

Undersökningar visar att många personer eller familjer som har rätt till utkomststöd inte ansöker om förmånen. Eftersom tröskeln till att ansöka om utkomststöd kan vara lägre vid folkpensionsanstalten än vid socialbyrån, ökar försöket sannolikt i någon mån antalet sökande och kommunernas kostnader på försöksorterna. Avsikten är att försöket skall genomföras i ca 20 kommuner och även i dem skall endast en del av utkomststödet beviljas via folkpensionsanstalten.

Så länge arbetslöshetsläget är svårt ökar utkomststödsutgifterna sannolikt i hela Finland och även i försökskommunerna oberoende av på vilket sätt stödet beviljas.

Överföringen av uppgifter minskar även ut-

gifterna, om utkomststödet återkrävs effektivare i fråga om de förmåner som folkpensionsanstalten betalar. Om försöket dessutom resulterar i att socialarbetets resurser blir effektivare

använda, kan klienternas behov av utkomststöd och kostnaderna för institutionsvård minskas med hjälp av socialt arbete.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

3 a kap. Försök med överföring av uppgifter som gäller utkomststöd

Allmänt. Det föreslås att stadganden om försöket införs i det 3 a kap. som temporärt skall fogas till socialvårdslagen.

38 a §. I 1 mom. ingår ett allmänt stadgande om försöket.

Stadgandet i 2 mom. medför rätt för en kommun som deltar i försöket och folkpensionsanstalten att komma överens om att folkpensionsanstalten under en bestämd tid sköter en del av de uppgifter som hör till kommunen och gäller lämnande av utkomststöd. Med lämnande av stöd avses beviljande och återkrav av utkomststöd. Avsikten är att folkpensionsanstalten på basis av avtalet skall få samma behörighet som kommunen att sköta vissa uppgifter som berör utkomststöd.

38 b §. I paragrafen stadgas om minimiinnehållet i avtalet mellan kommunen och folkpensionsanstalten. Den viktigaste punkten i avtalet är i vilken utsträckning och för hur lång tid ärenden som gäller beviljande och återkrav av utkomststöd skall överföras. Överföringen kan t.ex. gälla vissa klientgrupper eller stöd som betalas på basis av vissa utgifter. Försöket kan även avgränsas till något visst delområde i kommunen. Försöket varar högst så länge som den temporära ändringen av lagen är i kraft.

I avtalet skall överenskommas om hur kommuninvånarna skall informeras om arrangementet och om utbildning av de anställda vid folkpensionsanstalten i frågor som gäller utkomststöd. Avsikten med dessa avtalsbestämmelser är att trygga klienternas rättsskydd medan försöket pågår.

I avtalet skall ingå bestämmelser om hur kommunen och folkpensionsanstalten får använda information om beviljande och återkrav av utkomststöd medan försöket pågår. Om

användningen kan överenskommas endast inom de gränser som uppställs i personregisterlagen (471/87) och den föreslagna 38 c §.

I allmänhet överför kommunen på förhand till folkpensionsanstalten de medel som behövs för betalningen av utkomststödet enligt vad som bestäms i avtalet.

För att kunna utvärdera verkningarna av försöket skall avtalsparterna komma överens om att utbyta uppföljningsinformation medan försöket pågår och sedan det har avslutats.

38 c §. I paragrafen stadgas om kommunens och folkpensionsanstaltens rätt att från den andra parten få information om beslut om utkomststöd i den utsträckning som behövs för skötseln av uppgifter. Erhållandet av information är viktigt för att ansökningarna om utkomststöd skall kunna behandlas så effektivt och snabbt som möjligt vid folkpensionsanstaltens lokalbyrå och i kommunen. Med hjälp av informationen skall det också vara möjligt att förhindra att försöket missbrukas, t.ex. genom att någon ansöker om dubbelt utkomststöd hos olika myndigheter.

Med stöd av stadgandet kan kommunen och folkpensionsanstalten komma överens om utbyte av information via tekniska anslutningar eller på något annat sätt, t.ex. per telefon. Utbytet av information begränsas till beslut som gäller beviljande och återkrav av utkomststöd. Då en anställd vid folkpensionsanstalten fattar beslut om utkomststöd behöver han information om de beslut som kommunen fattat om utkomststödet jämte motiveringar samt de uppgifter om inkomster, förmögenhet, besparingar och utgifter som beslutet grundar sig på. T.ex. information som socialbyrån samlat i samband med något annat ärende eller anteckningar som gjorts i ett utkomststödsärende kan inte ges till folkpensionsanstalten. Eftersom utkomststöd är en familjeinriktad förmån, bör folkpensionsanstalten även infor-

meras om beslut som gäller familjemedlemmarna.

En del av de inkomstuppgifter som behövs för beslut om utkomststöd ingår i folkpensionsanstaltens register. Därför föreslås att folkpensionsanstalten i utkomststödsärenden även kan använda sina register över andra förmåner i den utsträckning som behövs. Vid användningen av uppgifterna bör säkerställas att de uppfyller kravet på riktighet i 9 § personregisterlagen. Rätten att använda uppgifter begränsas dessutom av 56 § 1 mom. socialvårdslagen som innehåller en begränsning av upplysningar som får lämnas socialvårdsmyndigheterna.

Stadgandet i 4 mom. är ett undantag från principen om personregisterlagens ändamålsbundenhet och Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, som trätt i kraft genom lag (269/92) och förordning (270/92). I detta fall är det möjligt att stadga ett undantag från konventionen i syfte att trygga personernas rättigheter och i vid bemärkelse skydda den statliga penninghushållningens intressen.

38 d §. Den som är klient vid folkpensionsanstalten i ett ärende som gäller utkomststöd berörs i tillämpliga delar av samma verksamhetsprinciper och procedurstadganden som annars är allmänna inom socialvården. Verksamhetsprinciperna för klientservice regleras i 39 §. Klienten berörs av skyldigheten att ge upplysningar, om vilken stadgas i 40 §.

Ändring i ett beslut om utkomststöd som folkpensionsanstalten fattat söks på samma sätt som om en tjänsteinnehavare underställt ett kommunalt organ hade fattat beslutet.

Skötseln av utkomststödsuppgifter förutsätter att folkpensionsanstalten medan försöket pågår har samma möjlighet att få information som grund för beslutsfattandet som socialvårdsmyndigheterna har när de beviljar utkomststöd. Därför gäller den skyldighet som

olika parter enligt 56 § socialvårdslagen har att ge upplysningar till socialvårdsmyndigheterna även när upplysningar lämnas folkpensionsanstalten. Skyldigheten att ge upplysningar föreslås dock i detta sammanhang bli preciserad så att de upplysningar och utredningar som lämnas skall vara nödvändiga för att beslut om utkomststöd skall kunna fattas.

På motsvarande sätt gäller den tystnadsplikt som i 57 § socialvårdslagen stadgas för socialvårdspersonal de anställda vid folkpensionsanstalten och andra som utför dess uppgifter.

38 e §. Folkpensionsanstalten kan inte fakturera kommunen för omkostnaderna för försöket. Folkpensionsanstaltens personal-, ADB- och andra omkostnader för försöket hänförs till anstaltens egna utgifter.

38 f §. Enligt paragrafen godkänner social- och hälsovårdsministeriet på basis av anmälningar de kommuner som skall delta i försöket. Avsikten är att de 16 kommuner som på förfrågan av kommissionen för överföring av uppgifter anmälde sig till försöket skall ha möjlighet att delta i försöket. Om folkpensionsanstaltens deltagande i försöket fattas beslut i enlighet med dess egna procedurregler.

Social- och hälsovårdsministeriet har för avsikt att ge kommunerna anvisningar om hur överföringen av uppgifter skall uppföljas för att man på basis av uppföljningsinformationen skall kunna utvärdera hur ändamålsenlig en landsomfattande reform skulle vara.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt vid ingången av 1993. Lagen gäller temporärt fram till den 31 december 1994.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om temporär ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/82) ett nytt 3 a kap. som följer:

3 a kap.

Försök med överföring av uppgifter som gäller utkomststöd

38 a §

Kommuner kan delta i ett försök med överföring av uppgifter från de kommunala myndigheterna till folkpensionsanstalten på det sätt som stadgas i detta kapitel.

För anordnande av försöket kan en kommun och folkpensionsanstalten komma överens om att folkpensionsanstalten under en bestämd tid sköter en del av de uppgifter som enligt lag hör till kommunen och gäller lämnande av utkomststöd.

38 b §

I avtalet mellan kommunen och folkpensionsanstalten skall åtminstone överenskommas

1) i vilken utsträckning och vilken tid folkpensionsanstalten kan fatta beslut om beviljande och återkrav av utkomststöd,

2) hur klienterna i kommunen informeras om arrangemanget i fråga om uppgifter som gäller utkomststöd,

3) hur de anställda vid folkpensionsanstalten skall handledas i uppgifter som gäller utkomststödet,

4) hur avtalsparterna får använda information om beviljande och återkrav av utkomststöd medan försöket pågår utan att klienternas datasekretess kränks,

5) hur de resurser som behövs för utbetalningen av utkomststöd skall ställas till folkpensionsanstaltens förfogande, samt

6) hur uppföljningen av försöket skall ordnas.

38 c §

Utan hinder av tystnadsplikten har kommunen rätt att för lämnande av utkomststöd få

information om beslut som folkpensionsanstalten har fattat om utkomststöd.

Utan hinder av tystnadsplikten har folkpensionsanstalten rätt att för lämnande av utkomststöd få behövlig information av kommunen om beslut som fattats om utkomststöd för den som ansöker om utkomststöd och hans familj. Då försöket avslutats skall folkpensionsanstalten till kommunen överlåta tekniska upptagningar som innehåller beslut om utkomststöd.

Förutsatt att sådan sekretess och sådant skydd som stadgats för uppgifterna tillgodoses kan den information som avses i 1 och 2 mom. förmedlas med hjälp av tekniska anslutningar.

Med avvikelse från vad som stadgas i 16 § personregisterlagen (471/87) kan folkpensionsanstalten, då den fattar beslut som gäller utkomststöd, använda sådana uppgifter om den sökandes och hans familjs ekonomiska ställning som behövs för beviljande av stödet. Vid användningen av uppgifterna skall deras riktighet säkerställas. Uppgifterna kan endast användas i den utsträckning som de med stöd av 56 § 1 mom. i denna lag skall lämnas socialvårdsmyndigheterna.

38 d §

När ett ärende som gäller lämnande av utkomststöd behandlas vid folkpensionsanstalten

1) gäller beträffande en klient vid folkpensionsanstalten och hans förmyndare av vad som stadgas i 39 och 40 §§ om en socialvårdsklient och hans förmyndare,

2) gäller angående sökande av ändring i ett beslut som folkpensionsanstalten har fattat med stöd av avtalet vad som i 45 § stadgas om sökande av ändring i ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd socialnämnden,

3) Skall det som stadgas i 56 § 1 mom. om socialvårdsmyndigheterna, tillämpas på folk-

pensionsanstalten vid lämnandet av upplysningar och utredningar, förutsatt att upplysningarna och utredningarna är nödvändiga för att beslut om utkomststødet skall kunna fattas, samt

4) gäller tystnadsplikten enligt 57 § på motsvarande sätt de anställda vid folkpensionsanstalten och andra som utför dess uppgifter.

38 e §

Folkpensionsanstaltens omkostnader för försøket hänförs till anstaltens egna utgifter.

38 f §

På basis av anmälan godkänner social- och hälsovårdsministeriet de kommuner som skall delta i försøket.

Social- och hälsovårdsministeriet ger vid behov kommunen anvisningar om uppföljningen av försøket.

Denna lag träder i kraft den 199
och gäller till den 31 december 1994.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 27 november 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*